

ANALIZA KODEKSU IESBA

Skupienie na technologii: Sztuczna inteligencja

Technologia zmienia sposób wykonywania pracy przez zawodowych księgowych (ZK). Choć nowe rozwiązania technologiczne, takie jak sztuczna inteligencja (ang. Artificial Intelligence – AI) mogą zwiększyć zakres, wydajność i efektywność tej pracy, mogą one także stanowić nowe wyzwania dotyczące dalszego działania ZK w interesie publicznym, czego wymaga [Kodeks IESBA](#) (dalej zwany „Kodeksem”).

W tej części badamy zastosowanie założeń koncepcyjnych Kodeksu w odniesieniu do kwestii etyki i niezależności wynikających z wykorzystania sztucznej inteligencji.

Rozważmy następujący scenariusz dotyczący sztucznej inteligencji (AI):

Jesteś kontrolerem finansowym w spółce, która właśnie wprowadziła drogi system wyposażony w sztuczną inteligencję, służący badaniu potencjalnych klientów i ustalaniu odpowiednich limitów kredytowych. Dyrektor Finansowy (DF) wysłał email do całej spółki, w którym twierdzi, że ta nowa technologia zrewolucjonizuje sposób oceniania przez spółkę potencjalnych klientów i zapewni jakość sprzedaży. Jest to prestiżowy projekt dla DF, który zgodnie z oczekiwaniami ma odejść na emeryturę w przyszłym roku podatkowym i który, zdaniem wszystkich, poprze twoją kandydaturę na swojego następcę.

- Zostałeś poproszony o możliwie najszybsze wdrożenie nowego systemu wyposażonego w sztuczną inteligencję. Jeszcze w wystarczającym stopniu nie rozumiesz założeń i parametrów stanowiących podstawę działania AI, lecz wydaje się, że w pierwszej partii zbadanych potencjalnych klientów zbyt wysoki nacisk kładziony jest na prawdopodobieństwo niewywiązania się z płatności i ryzyka oszustwa przez osoby z grup mniejszości etnicznych.
- Poświęcenie czasu na zbadanie i ocenę nieoczekiwanych ustaleń opóźni wdrożenie i może zakwestionować podjętą przez DF decyzję o zakupie i wdrożeniu nowego systemu.

W tej Części rozważmy nasz scenariusz dotyczący sztucznej inteligencji oraz zidentyfikujemy, ocenimy i odniesiemy się do możliwych zagrożeń dla zgodności z pięcioma podstawowymi zasadami. Będąc Kontrolerem Finansowym możesz odczuwać pokusę uzasadnienia w następujący sposób:

„Najprawdopodobniej twórca tej technologii, nasz departament IT i zespół wdrożeniowy w naszym pionie finansowym przeprowadzili szeroko zakrojone testy zanim system został wprowadzony. Zatem można polegać na wynikach dostarczanych przez system AI”. Jednakże stosując założenia koncepcyjne i zadając odpowiednie pytania zidentyfikowałbyś co najmniej dwa zagrożenia wymagające oceny.

JAKIE SĄ ZAGROŻENIA?

Zagrożenia dla zgodności z podstawowymi zasadami są skategoryzowane jako:
Czerpanie korzyści własnych | Autokontrola | Promowanie interesów | Nadmierna zażyłość | Zastraszenie

Identyfikacja i ocena zagrożeń – kluczowe pytania, które należy zadać

Przypomnij sobie pytania z [Części 2](#), które ZK muszą zadać w odniesieniu do każdej kategorii zagrożenia. W omawianym scenariuszu tymi zagrożeniami są:

CZERPANIE KORZYŚCI WŁASNYCH: Jakie płyną z tego korzyści dla mnie i czy ma to wpływ na moje decyzje?

Czy obawa przed utratą szansy na zastąpienie odchodzącego na emeryturę DF wpływa na akceptację przez siebie „czarnej skrzynki” lub potencjalnej stronniczości, jaką system zdaje się wykazywać sądząc z twoich wstępnych ustaleń? Czy wahasz się przed „zgłoszeniem problemów”; wyrażeniem krytyki co do danych wyjściowych z systemu AI; czy też przed podjęciem działania w celu uzyskania wystarczającej wiedzy, by zrozumieć wyniki podawane przez system AI?

Zagrożenie czerpania korzyści własnych wpływające na uczciwość, obiektywizm, kompetencje zawodowe i należytą staranność oraz profesjonalne postępowanie **nie jest na poziomie akceptowalnym, jeżeli odpowiedziałeś twierdząco na którekolwiek z tych pytań.**

ZASTRASZENIE: Czy czujesz się w jakikolwiek sposób zastraszony, aby nie wykonywać swojej pracy sumiennie, profesjonalnie lub obiektywnie?

Czy wahasz się przed działaniem obiektywnym ze strachu, że będziesz postrzegany, jako osoba nierozumiejąca nowej technologii lub z powodu presji ze strony DF na jak najszybsze wdrożenie nowego systemu AI? Czy email wysłany przez DF do całej spółki oraz polecenie wdrożenia nowego systemu AI spowodowało, że odczułeś presję, aby po prostu zaakceptować wyniki takie, jakie są i zająć się czymś innym?

Zagrożenie zastraszenia wpływające na uczciwość, obiektywizm, kompetencje zawodowe i należytą staranność oraz profesjonalne postępowanie **nie jest na poziomie akceptowalnym, jeżeli odpowiedziałeś twierdząco na którekolwiek z tych pytań.**

Łagodzenie stronniczości

Uzyskanie wyjaśnień od twórcy technologii lub zasięgnięcie porady ekspertów, zapytanie o opinie innych współpracowników posiadających odpowiednią wiedzę oraz odbycie dodatkowych szkoleń w zakresie zrozumienia/korzystania ze sztucznej inteligencji to działania jakie możesz podjąć w celu łagodzenia stronniczości spowodowanej automatyzacją. Choć omówienie z DF swoich obaw, co do potencjalnej stronniczości wobec mniejszości etnicznych samo w sobie nie stanowi zabezpieczenia, taka rozmowa mogłaby pomóc w identyfikacji zabezpieczeń. Przykładem zabezpieczenia może być równoległe korzystanie z nowego i dotychczasowego systemu scoringu kredytowego, aby można było porównać wyniki i w razie potrzeby zmodyfikować system.

Możliwe działania odpowiadające na ryzyka

Przypomnij sobie z [Części 4](#), że jeżeli zidentyfikowane zagrożenia nie są na akceptowalnym poziomie, ZK musi zareagować na te zagrożenia w następujący sposób:

- **eliminując okoliczności**, udziału lub powiązania, które powodują zagrożenia;
- **stosując zabezpieczenia** w celu zredukowania zagrożeń do akceptowalnego poziomu;
- **odmawiając lub przerywając wykonywanie określonej czynności zawodowej** lub usługi, która powoduje zagrożenia.

W naszym scenariuszu, zagrożenie czerpania korzyści własnych i zastraszenia nie można wyeliminować poprzez wstrzymanie wdrożenia systemu AI (to nie jest decyzja, którą Kontroler Finansowy może podjąć samodzielnie). Choć zrezygnowanie lub wycofanie się z odpowiedzialności za wdrożenie nowego systemu wyeliminowałoby to zagrożenie poprzez zakończenie działalności zawodowej, za wcześniej jest na zastosowanie tych opcji, a przy tym nie wykazałoby to siły charakteru wymaganej od ZK, aby rzucić wyzwanie innym, gdy uzasadniają to okoliczności. Nie usunęłoby to także zagrożeń dla reputacji i zagrożeń finansowych stojących przed spółką, a zatem także jej interesariuszy, wynikających z wdrożenia potencjalnie wadliwego nowego systemu scoringu kredytowego.

⇒ Jednak Kontroler Finansowy powinien zastosować odpowiednie zabezpieczenia w celu obniżenia zidentyfikowanych zagrożeń do akceptowalnego poziomu. Zabezpieczenia te prawdopodobnie skupiałyby się na łagodzeniu stronniczości.

Podstawowe zasady kierują zachowaniem ZK i pomagają im w wypełnieniu obowiązku działania w interesie publicznym. Rola i nastawienie mentalne oczekiwane od ZK obejmuje:

- **Posiadanie dociekliwego umysłu.** W przypadku Kontrolera Finansowego, może się to wiązać z zadaniem pytań o sposób działania systemu AI, charakter wykonywanych przez niego działań oraz czy „jest przydatny do zamierzonego celu” (tj. system został odpowiednio przetestowany i oceniony dla zamierzonego celu).
- **Świadomość potencjalnej stronniczości**, która może niekorzystnie wpływać na stosowanie zawodowego osądu. Na przykład „stronniczość spowodowana automatyzacją” mogłaby zwiększać tendencję do faworyzowania danych wyjściowych generowanych przez systemy automatyczne, nawet gdy informacje sprzeczne rodzą pytania o przydatność owych danych wyjściowych dla zamierzonego celu. Dowiedz się więcej o różnych rodzajach stronniczości w [Części 11](#).

Niniejszy dokument *Analiza Kodeksu IESBA – Skupienie na technologii: Sztuczna inteligencja*, opracowany przez International Ethics Standards Board for Accountants, opublikowany w języku angielskim przez International Federation of Accountants (IFAC) w marcu 2022 r., został przetłumaczony na język polski przez Polską Izbę Biegłych Rewidentów (PIBR) w czerwcu 2022 r. i jest powielany za zgodą IFAC. Zatwierdzonym tekstem wszystkich publikacji IFAC jest tekst opublikowany przez IFAC w języku angielskim. IFAC nie ponosi odpowiedzialności za dokładność i kompletność tłumaczenia ani za działania, które mogą z tego wynikać.

Tekst dokumentu *Analiza Kodeksu IESBA – Skupienie na technologii: Sztuczna inteligencja* w języku angielskim © 2022 by IFAC. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Tekst dokumentu *Analiza Kodeksu IESBA – Skupienie na technologii: Sztuczna inteligencja* w języku polskim © 2022 by IFAC. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Tytuł oryginału: *Exploring the IESBA Code – A Focus on Technology: Artificial Intelligence, March 2022*.

W celu uzyskania zgody na powielanie, przechowywanie lub przekazywanie, lub na inne podobne zastosowanie niniejszego dokumentu prosimy o kontakt z Permissions@ifac.org.

Przetłumaczony przez:

529 Fifth Avenue, New York 10017
www.ifac.org | +1 (212) 286-9344 | [@ifac](#) | [company/ifac](#)

www.ethicsboard.org
[@ethics_board](#) | [company/iesba](#)